

Fundació Sant Cugat

L'Europa que tenim, l'Europa que volem

RAÜL ROMEVA
Eurodiputat per ICV

Catalunya i la Unió Europea. Funcionalitats i disfuncionalitats.

Cicle de debats març-abril 2013. Ponència

Hi ha tres aspectes diferents a considerar: el fet català, la construcció d'Europa i l'evolució de la democràcia. Cada un d'ells requereix ser examinat per separat.

Com es veu Catalunya des d'Europa? Hi ha una clara percepció que és un territori amb una cultura i una llengua pròpia. Però, aquest fet que inicialment podia despertar una curiositat vers el que suposa de diferencial, en el moment en què es reivindica un sobiranisme i la possibilitat d'arribar a constituir un estat propi, desvetlla un cert temor, una certa por, perquè significa introduir un element nou dins Europa. Hi ha un fet clau que és la gran manifestació de l'11 de setembre de 2012. Fins llavors, qui desvetllava més preocupacions era la possible secessió d'Escòcia, però amb la manifestació multitudinària, Catalunya passa al primer lloc.

La realitat és que Europa no té un discurs preparat front la possible escissió d'un dels seus estats membres. És un fet inèdit, que no ha passat mai i que tampoc s'ha plantejat la seva possibilitat. Per tant, la posició que finalment adopta Europa és la de no ingerència, tot considerant que es tracta d'un afer intern de l'estat membre, sigui la Gran Bretanya, Espanya o Bèlgica. Si s'arriba a produir la fractura i el país emergent manifesta la seva voluntat d'integrar-se en una Europa unida, llavors ja es veurà com es resol l'afer. Per tant, l'eventual procés de la formació d'un estat català se situa al marge del procés de construcció europea, encara que al final s'hi pugui acabar integrant.

La Unió Europea és un projecte de construcció lenta. Durant anys ha existit un sentiment favorable entre la ciutadania, basat en la sensació de millora, ampliació de l'estat del benestar, democràcia, llibertat de moviment i de treball i drets individuals. En realitat, el projecte únicament ha avançat en pla econòmic, on l'euro és el signe més visible, però no ha estat capaç de fer un salt qualitatiu en el pla polític ni en el democràtic. És a dir, arribar a crear un govern europeu que sigui el reflex de les majories que estructurin el parlament en cada moment, basant-se en uns partits d'àmbit europeu i no en la suma de partits estatals.

El projecte d'Europa està ferit per un pecat original: estar pensat com un àmbit de mercat comú. La moneda única, l'euro, no és crea com a resposta a una unió real, sinó com a mitjà per a facilitar les transaccions dins aquest mercat comú. El problema és com tenir una moneda única quan es donen una disparitat de situacions en els diferents països, a desgrat dels criteris de convergència. És per això que Jacques Delors, ministre d'economia de França i president de la Comissió Europea, advertia que no era possible una moneda única sinó hi havia, també i alhora, una política econòmica i fiscal conjunta.

Front la situació actual hi ha dues opcions bàsiques. La primera és admetre que és un desastre i que no és possible mantenir una moneda única entre països amb circumstàncies tant diferents. Aquesta és la postura de la Gran Bretanya, que, tot i formar part d'Europa, no va voler entrar en l'euro i manté la lliura esterlina. També a Alemanya existeix un corrent que voldria un retorn al marc i no haver de compartir moneda amb els països del sud. L'altra és plantejar que el problema d'Europa és el dèficit democràtic i que cal una superació dels estats que faciliti l'establiment de polítiques comunes a partir d'un govern únic elegit democràticament. L'eix democràtic, que implica una reconceptualització del que és i com s'ha d'exercir la democràcia hauria de ser la gran sortida per la construcció d'un Europa unida

Avui els partits polítics ha esdevingut un actor més dins un conjunt de possibilitats, entre les quals hi ha els moviments socials. Però, per ara, segueixen essent l'únic mecanisme per a determinar les majories en les institucions de govern. El problema és que existeixen unes necessitats socials i

democràtiques a les que els partits no donen resposta. D'aquí que la gent s'organitzi al marge en moviments de protesta, els quals acostumen a ser poc articulats i amb clars dèficits de representació, fet que dificulta el diàleg amb els governants.

A Catalunya la situació actual ens porta a avançar vers una consulta, que en tot cas és prèvia a una hipotètica declaració d'independència. Si aquesta finalment es produís, llavors es podria ser un país dins i o fora de la Unió Europea. Suïssa o Noruega, per exemple, no en formen part.

En l'actualitat Europa és una marca que no ven. La percepció dels ciutadans és que tenen uns problemes quotidians, les decisions sobre els quals les pren un ens abstracte que escapa del seu control. Llevat de la política exterior conjunta i dels temes econòmics lligats a l'euro, el govern de cada país segueix exercint el domini del seu àmbit territorial i té possibilitats de triar en quins sectors es fan els ajustaments, a desgrat que s'excusi en decisions europees. Decisions que són adoptades per l'Eurogrup, no pas pel Parlament europeu elegit democràticament. Hi ha, doncs un dèficit democràtic notable. Els mitjans de comunicació acaben explicant que tal o qual polític de determinat país és el que imposa el seu criteri a la resta. Això fa que es generi ràbia contra aquesta Europa que sembla menystenir els ciutadans. I això fa, també, que tinguem una gran necessitat de disposar d'unes majories europees clares en el parlament, que puguin ser castigades electoralment sinó compleixen amb les expectatives creades en els seus programes.

Part de la solució haurà de ser plantar-se davant determinades solucions que resulten inasumibles per un país o fins i tot clarament suïcides, com pot ser l'exigència del control del dèficit, sense mesures per impulsar l'economia i fer créixer l'ingrés. I sobretot ens cal una persecució efectiva del frau fiscal i la corrupció. És evident que en el pressupost d'un estat hi ha despeses de caire social que haurien de ser intocables.

Ens cal reinventar la democràcia des de les seves essències, que implica el compromís del ciutadà amb la comunitat i això inclou les obligacions fiscals. Canvi de discurs, però també de praxis, deixant d'afavorir les grans fortunes amb l'excusa que si no els capitals marxaran a altres bandes. No podem continuar així davant l'evidència que la crisi fa que els rics siguin més rics i els pobres més pobres.
